

Midsommar i Medellín

Det ska villigt erkännas: Jag kände en viss tvekan inför resan till Colombia – våldet, kidnappningarna, knarkhandeln... Men samtidigt var tanken så lockande: att stå där i Latinamerika och läsa dikter om värmländska snöplogskanter, älgjakt och annat från trakterna norr om den 60:e breddgraden. Och eftersom jag gärna vill betrakta världen som min hembygd kunde jag alltså inte motstå frestelsen att åka till Medellín, som brukar utnämnas till världens farligaste stad, för att delta i den XII. internationella poesifestivalen.

Denna världens största poesifestival, där drygt 70 poeter från 54 länder läser dikter vid 100 tillfällen – alla program är gratis för publiken! – äger alltså rum i Medellín, mitt i den colombianska stormens öga. Bakom arrangemanget finns först och främst en skara oförvägna entusiaster runt tidskriften Prometeo med Fernando Rendón som primus motor.

Festivalen syftar dock utanför den poetiska landamären då den vill fånga upp och mobilisera alla goda krafter för fred och samförstånd, framtidstro och kulturell tillväxt.

Tack vare ekonomiskt stöd från holländska och schweiziska fonder samt staden Medellín – och trots bidragsnedskärningar från colombianska kulturministeriet och uteblivet UNESCO-stöd – lyckas man än en gång arrangera denna storslagna och märkliga poesimanifestation på randen till landets nationella kaos. POR LA PATRIA, POR LA PAZ Y POR LA POÉSIA (för fosterlandet, freden och poesin) står det på de blågula banderoller som flyttas runt med poesifestivalens arrangemang i Medellín och ett 25-tal andra städer.

Vi vet så lite vi människor. För ett par år sedan hade jag ingen aning om att jag skulle befinna mig i Medellín på själva midsommarafton... men så blev det: Klockan halvsju på kvällen, mitt i den snabbt fallande, ljumma skymningen, är det till sista plats fullt på utomhusteatern Carlos Vieco. Uppför de gropiga vägarna och ringlande stigarna har folk sökt sig, liksom ett par busslaster med poeter från alla fem världsdelarna i ömsom grymtande, ömsom hjärteskärande fordon, för att delta i öppnandet av årets internationella poesifestival, som alltså är den 12:e i ordningen. Ur stora högtalare strömmar välkomnande musik, det råder en stämning som laddas av förväntan och lättnad över att snart kan det hela dra igång – mot alla odds. För denna festival liknar ingenting annat, när den utspelar sig i ett land märkt av våld och terror, skriande fattigdom, överväldigande rikedom och en storslagen natur.

Av tillströmningen att döma – nästan 10.000 människor, de flesta unga, kom till avslutningen nio dagar senare – och den ständigt pågående entusiasmen under uppläsningarna ger än en gång vid handen att poesin tycks ha sin bästa grogrund i minerad mark. I svåra tider, under krig och allmän osäkerhet, förmår dikten upprätta de själens andningshål för hopp, ljus och fantasi som är så livsnödvändiga för oss alla.

Vi är alltså komna från drygt 50 länder för att under tio dagar delta i offentliga program och informella samtal runt frukostbord – eller en bit in i natten – på Grand Hotel som utgör bas och samlingspunkt för festivalen.

Från hotellets balkong på 7:e våningen kan man i arla morgonstund se gatulivet ta fart där nere i korsningen Calle Caracas-Avenida Oriental. Ännu har gryningsdiset inte motats undan av blåsvarta avgasmoln från tjutande bussar och alla dessa gula taxibilar som svärmar likt bålgetingar dagen i ända. Gatuförsäljarna lägger upp sina citrusfrukter i prydliga pyramider, ett par nunnor skuttar vant upp på trottoarkanten med en kofångare i knävecken,

skopputsarna står redo med borstar och trasor och från en liten kryddbbutik strömmar de mest aromatiska dofter. Allt kommer att pågå samtidigt och parallellt: aircondition inne i Botero-salarna på Museo de Antioquia och den skoningslösa solhettan över tiggaren som ligger direkt på asfalten med bar överkropp och en darrande utsträckt hand.

JULIO

En el fondo de mi corazon

TE AMO

YATA

Julio, i djupet av mitt hjärta älskar jag dig. Yata står det ristat i bordet på Terazza del Cesde när Tua Forsström låter sina vackra finlandssvenska vokaler rulla ut över hustaken. Man kommer att tänka på storspovens cirklar över försommarnordiska ängar. Ja, det är alldeles för vackert men så kan det också vara i Colombia: ljum vind genom en allt blåare skymning och i bergsslutningen som skymtar mellan ett par höghus tänds ljusen i tegelhusgyttret, ja, till och med månen rullar upp i det blå som för att illustrera det möjligas konst.

Medellíns massmediala törnekrona – 50.000 människor har mördats det senaste decenniet, knarkhandel och kidnappningar ingår i infrastrukturen – byttes under festivalens tio dagar ut mot en skimrande gloria, uppbumen av alla dessa människor – de flesta unga – som formligen vallfärdade till de olika uppläsningarna.

Också denna kväll, på universitetsterrassen, är det merfullsatt. Poeterna läser på sina hemländers tungomål, Jit Narain från Surinam låter oss lyssna både till den koloniala holländskan och sitt etniska modersmål hindi. Alla lyssnar intensivt på språkens egen musik, men man får även den spanska och mera begripliga uppläsningen sig till livs.

Mitt i denna ömsom grymma, ömsom obegripligt vackra verklighet hittar alltså poesin sina spelplatser, når fram till nya människor och sammanhang: på skolor och universitet, teatrar, cafeer, i parker och restauranger. Ofta står det beväpnad militärpolis och kollar dem som går in, men det mesta genomförs utan intermezzon.

Den ena föreställningen är inte den andra lik. Vi sänds ut i olika expeditioner, 5-6 poeter och uppläsare för oss icke-spansktalande, olika konstellationer och teman: ena gången representerar vi alla världsdelarna, en annan ”bara” Europa, eller Karibien, Asien... En av utflykterna går till en sliten och fattig stadsdel uppe på bergskanten, Barrio Doce de Octubre, där vi – Meira del Mar från Colombia, Aminur Rahman, Bangladesh, Lauren Williams, Australien och Taban Lo Liyng från Sudan – ska läsa för en överraskande ung publik. På en skolgård med en myllrande skara barn från 6-7 år och uppåt, en högtidligt stämd blåsorkester och en surrande entusiasm som får flera av oss på den tillfälligt hopsnickrade scenen att snabbt byta ut de komplicerade och existentiella dikterna mot mera lättillgängliga texter för denna sprudlande åhörarskara. Direkt efter sista versraden stormas podiet av autografjägare som alla sträcker fram sina skrivböcker, lösa lappar, allt.

Hundra år av ensamhet heter den stora romanen, som försakade Latinamerikas första litterära boom. Nu bidar dess författare, nobelpristagaren Gabriel García Márquez, cancersjuk och döende någonstans i Mexico eller Spanien, sin tid i dödens väntrum, medan en hel kontinent och många fler väntar på att hans memoarer ska ges ut i höst: Vivir para contarlo (Leva för att berätta).

Efter fjorton dagar av gemenskap är detta poetiska och sociala äventyr över, vi skingras som frön i vinden, men kvar finns dikterna, bilderna, ögonblicken som framkallats till minnen – och en stor tacksamhet: Det var hopplöst, men de gjorde det – än en gång, dessa oförvägna förkämpar för humanism och poesi, Prometeo-gänget, med en vilja starkare än stål.

I den colombianska trikoloren står rött för allt blod som offrats i frihetskampen och varje stad har sitt eget Símón Bolívar-torg. Det blå symboliserar havet, både Stilla havet och Atlanten. Det gula representerar landets enorma naturtillgångar, till vilka just nu också poesin måste räknas.

Så landar man, livs levande och bräddfull av intryck, på Karlstad Flygplats. Möts av den skandinaviska sommarens friskhet, doften av vitklöver och vajande susande björkdungar. En un Rincon del mundo, heter boken där Víctor Rojas gett spanska vingar åt mina svenska ord i de dikter som fick mig att landa i detta vackra land som heter Colombia. Och i hans hemland fortsätter tillvaron, grym och vacker. Tyvärr tycks tystnaden i Medellín lika avlägsen som freden i Colombia, men i många dikter faller ett stilla trösterikt regn, faller och faller: lluvia, lluvia...